

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 06/05/2012
Spisová značka: 22 Cdo 2635/2010
ECLI: ECLI:CZ:NS:2012:22.CDO.2635.2010.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Přípustnost dovolání
Společné jmění manželů
Dotčené předpisy: § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
§ 150 odst. 3 obč. zák.
Kategorie rozhodnutí: E

22 Cdo 2635/2010

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Spáčila, CSc., a soudců Mgr. Michala Králíka, Ph.D., a JUDr. Zdeňka Pulkrábka, Ph.D., ve věci žalobce **J. L.**, bytem v L., V., zastoupeného JUDr. Jiřím Stránským, advokátem se sídlem v Turnově, Husova 602, proti žalované **Ing. D. L.**, bytem ve V., zastoupené Mgr. Pavlem Vernerem, advokátem se sídlem v Turnově, Palackého 211, o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, vedené u Okresního soudu v Semilech pod sp. zn. 5 C 639/2006, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. března 2010, č. j. 24 Co 223/2009-422, takto:

I. Dovolání **se odmítá.**

II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů dovolacího řízení 13.014,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám zástupce žalobce JUDr. Jiřího Stránského.

O d ů v o d ň ě n í :

Podle § 243c odst. 2 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) v usnesení, jímž bylo dovolání odmítnuto nebo jímž bylo zastaveno dovolací řízení, dovolací soud pouze stručně vyloží důvody, pro které je dovolání opožděné, nepřípustné, zjevně bezdůvodné nebo trpí vadami, jež brání pokračování v dovolacím řízení, nebo pro které muselo být dovolací řízení zastaveno.

Okresní soud v Semilech („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 19. března 2009, č. j. 5 C 639/2006-315, zrušil podílové spoluvlastnictví účastníků k nemovitostem v katastrálním území a obci V. uvedeným ve výroku rozsudku pod bodem I. Výrokem pod bodem II. přikázal do výlučného vlastnictví žalobce nemovitosti v rozhodnutí označené. Výrokem pod bodem III. přikázal do výlučného vlastnictví žalované pozemky tam specifikované. Výrokem pod bodem IV. uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na vypořádání podílu částku 258.008,50 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku. Výroky pod body V. až VII. soud rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací k odvolání žalované rozsudkem ze dne 3. března 2010, č. j. 24 Co 223/2009-422, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. a III. potvrdil ve správném znění, že se zrušuje podílové spoluvlastnictví účastníků i k pozemku parc. č. 1442/2, který se přikazuje do výlučného vlastnictví žalované. Dále rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a z obsahu dovolání vyplývá, že (patrně) i o § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Uplatňuje dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Obsah rozsudků soudů obou stupňů, obsah dovolání i vyjádření k němu jsou účastníkům známy, a proto na ně dovolací soud pro stručnost odkazuje.

Dovolání není přípustné.

Dovolací soud se zabýval otázkou, zda dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., a dospěl k závěru, že tomu tak není. Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, je-li mezi novým rozsudkem soudu prvního stupně a právním názorem odvolacího soudu, který jeho dřívější rozhodnutí zrušil, příčinná souvislost potud, že právě tento právní názor byl jediné a výhradně určujícím pro nové rozhodnutí věci soudem prvního stupně. Tak tomu je u názoru na právní posouzení věci (u názoru na to, jaký právní předpis má být ve věci aplikován, popř. jak má být právní předpis vyložen). Právním názorem významným z hlediska ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nemohou být pokyny k doplnění řízení, jestliže byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen pro neúplnost skutkových zjištění, popř. jiné pokyny o tom, jak má soud prvního stupně dále postupovat po procesní stránce; takovýto právní názor totiž žádným způsobem neusměřňuje soud prvního stupně v tom, jak má věc v novém rozsudku rozhodnout (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. listopadu 2005, sp. zn. 21 Cdo 237/2005, Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu – dále jen „Soubor“ č. C 3954).

„Nenapadá-li dovolatel správnost právního názoru odvolacího soudu vyjádřeného v jeho předchozím rozhodnutí, jímž bylo prvé rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení, přičemž tento právní názor vedl soud prvního stupně k tomu, aby v novém rozhodnutí rozhodl jinak než v předchozím zrušeném rozhodnutí, může být o přípustnosti dovolání proti tentokrát potvrzujícímu rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé uvažováno jen z hlediska § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. listopadu 2008, sp. zn. 22 Cdo 3602/2007, publikované jako R 69/2010 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

Odvolací soud usnesením ze dne 4. srpna 2008, č. j. 24 Co 131/2008-200, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení s tím, že v podstatě byly úvahy, kterými se řídil při rozhodování, správné, ale že nezjistil všechny rozhodné skutečnosti. Určitá skutková zjištění učinil pouze z výpovědí účastníků a vzhledem k rozpornosti některých z nich měl účastníky poučit podle § 118a odst. 3 o. s. ř. a vyzvat je k označení dalších důkazů k rozporným tvrzením. Šlo tedy zejména o procesní pochybení při zjišťování skutkového stavu a při poskytování poučení účastníkům; ostatně dovolatelka nijak nenapadá závěry, vycházející z tohoto usnesení.

V dané věci by tak připadala přípustnost dovolání do úvahy jen podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy v případě, že by dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží. Dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam nemá.

Za otázku zásadního právního významu žalovaná považuje, zda je možné, aby jí jako spoluvlastnici byly při vypořádání podílového spoluvlastnictví přikázány do výlučného vlastnictví jednotlivé věci, které v rámci vypořádání nežádala, o něž nemá zájem a s jejichž přikázáním nesouhlasila. Je toho názoru, že tuto otázku soud posuzoval v rozporu s hmotným právem, konkrétně s § 142 odst. 1 obč. zák. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že pokud danou věc účastník

nechce, nelze mu ji přikázat do vlastnictví. Poukazuje též na to, že se jedná o soubor samostatných věcí a že vypořádání je nutné řešit ve vztahu ke každé z nich zvlášť.

Uvedené otázky však soudy v nalézacím řízení řešily v souladu s judikaturou dovolacího soudu.

V řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví podle § 142 obč. zák. není soud vázán návrhem na způsob vypořádání a může tedy rozhodnout, že zrušené spoluvlastnictví bude vypořádáno i jiným způsobem než navrhovaným (tzv. iudicium duplex – srov. rozhodnutí uveřejněné pod R 4/1966 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 22 Cdo 559/2004, Soubor č. C 2843). To, že žalovaná požadovala jiný způsob vypořádání, tedy ještě neznamená, že soudy nemohly spoluvlastnictví vypořádat odlišně. Připomíná se, že odvolací soud konstatoval, že žalovaná výslovně neuvedla, že o tyto pozemky nemá zájem (jinak řečeno, že je v žádném případě „nechce“), takže nic nebránilo jejich vypořádání tak, jak je soudy provedly. Ovšem i kdyby žalovaná již v řízení před soudem prvního stupně (viz § 118b a násl. o. s. ř.) jasně a výslovně uvedla, že tyto pozemky do vlastnictví nechce, neznamenalo by to, že jí budou přikázány jiné nemovitosti; pokud by totiž stejný postoj projevil i žalobce, soud by (při splnění dalších podmínek, viz níže) nařídil jejich prodej a výtěžek rozdělil podle podílů (§ 142 odst. 1 obč. zák.).

K otázce rozdělení souboru nemovitostí tvořícího zemědělskou usedlost se Nejvyšší soud vyslovil již v rozsudku ze dne 6. prosince 2005, sp. zn. 22 Cdo 2631/2005, Soubor č. C 3977, ve kterém připustil, aby v případech, kdy předmětem vypořádání podílového spoluvlastnictví je zemědělská usedlost, byly druhově obdobné skupiny věcí (polnosti a lesy) mezi účastníky rozděleny tak, aby každý z nich mohl nadále užívat a vlastnit část či některé z těchto účelově rozdílně určených skupin pozemků. K tomu lze poznamenat, že nelze zaměňovat pojmy „pozemek“ a „parcela“. Nejvyšší soud opětovně vyslovil, že pozemek (definovaný jako část zemského povrchu oddělená od sousedních částí hranicí územní správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí druhů pozemků, popřípadě rozhraním způsobu využití pozemků) je předmětem občanskoprávních vztahů; nemusí být vždy totožný s parcelou, nýbrž může zahrnovat více parcel, popřípadě části různých parcel, nebo naopak být částí parcely jediné. Je proto nesprávný názor, že věcí v právním slova smyslu je pozemek pouze tehdy, je-li označen parcelním číslem a odpovídá-li mu mapové zobrazení s uvedením druhu a výměry v operátech katastru nemovitostí (viz např. rozsudek ze dne 27. června 2007, sp. zn. 22 Cdo 2271/2006, Soubor č. 5218). Pozemek jako předmět občanskoprávních vztahů tedy může tvořit i více na sebe navazujících parcel ve spoluvlastnictví stejných osob.

K ostatním námitkám (pokud by mohly naplnit relevantní dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci) se uvádí: V řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví jsou často dány skutečnosti umožňující s jistou mírou přesvědčivosti zdůvodnit přikázání věci každé ze stran sporu. Rozhodnutí ve věci je tak v zásadě na úvaze soudu, která však musí být řádně odůvodněna a nesmí být zjevně nepřiměřená. V usnesení ze dne 20. července 2005, sp. zn. 22 Cdo 1914/2004, publikovaném v Soudních rozhledech, 2005, č. 12, Nejvyšší soud uvedl: „Judikatura vychází z toho, že hlediska uvedená v § 142 odst. 1 ObčZ je třeba vždy vzít do úvahy, nejde však o hlediska rozhodující (viz např. R 16/1967 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), a že otázka, komu bude věc přikázána, záleží vždy na úvaze soudu. To ostatně vyplývá i z textu zákona, podle kterého soud k uvedeným kritériím pouze přihlédne.“ Soud se v rozhodnutí o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví vždy musí zabývat výší podílů spoluvlastníků a účelným využitím věci, jeho rozhodnutí však může vyjít z jiných skutečností; dovolací soud by pak úvahy soudů rozhodujících v nalézacím řízení mohl zpochybnit jen v případě, že by byly zjevně nepřiměřené.“ Nejvyšší soud též konstatoval: „Soud může přikázat nemovitost do výlučného vlastnictví i tomu spoluvlastníkovi, kterému nesvědčí kritéria výslovně v zákoně uvedená; pokud § 142 odst. 1 obč. zák. stanoví, že soud přihlédne k účelnému využití věci, jde o právní normu s

relativně neurčitou hypotézou, tj. právní normu, jejíž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, ale která přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností (viz usnesení ze dne 28. července 2003, sp. zn. 22 Cdo 340/2002, Soubor č. C 2058).“ „Byla-li hypotéza právní normy vymezena správně, nemůže být rozhodnutí ve věci v rozporu se zákonem z důvodu, že nebyly objasněny okolnosti další, případně že nebylo přihlédnuto k jiným okolnostem, které v posuzovaném případě nelze považovat za podstatné či významné, neboť takové okolnosti nejsou součástí hypotézy právní normy, vymezené soudem v souladu se zákonem, z níž soud při právním posouzení věci vychází.“ V rámci posuzování účelného využití věci tak lze zohlednit celou řadu skutečností důležitých pro rozhodnutí o tom, kterému z účastníků bude věc přikázána do vlastnictví. Úvahy soudů vyslovené v nalézacím řízení by dovolací soud se zřetelem k tomu, že dovolací řízení je řízením o mimořádném opravném prostředku, mohl přezkoumat, jen pokud by byly zjevně nepřiměřené, zejména pokud by zohledňovaly skutečnost, která se ke společné věci nijak nevztahuje. Pro rozhodnutí soudu, komu nemovitost přikázat, není absolutně rozhodující ani výše podílů, ani účelné využití věci, ale jde o souhrn skutečností, které jsou v dané věci relevantní. Nelze též řešit jako zásadní právní otázku, co se míní „účelným využitím věci“; kdyby bylo možno pro tento případ stanovit podrobnější pravidla, učinil by tak zákon. Ten však při vědomí složitosti možných situací přenechává řešení na úvaze soudu. Soud ovšem musí řádně zdůvodnit, proč kritéria výše podílů a účelného využití věci nejsou v konkrétním případě rozhodující (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. září 2005, sp. zn. 22 Cdo 1644/2005, Soubor č. C 3695). V dané věci není nic, co by s přihlédnutím k uvedeným zásadám založilo zásadní právní význam napadeného rozsudku.

Vzhledem k tomu, že dovolání v dané věci není přípustné, dovolací soud je podle § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení vychází z § 243b odst. 5, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 146 odst. 3 o. s. ř. neboť žalobce má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení. Ty sestávají z odměny za zastoupení advokátem v částce 10.845, Kč [odměna z částky určené podle § 1 odst. 1, § 2 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb., ve znění po novele provedené vyhláškou č. 277/2006 Sb., vyčíslená podle § 3 odst. 1 bod 5, § 4 odst. 2 písm. a) a snižená podle § 14 odst. 1 a § 18 odst. 1 vyhlášky)], náhrady hotových výdajů advokáta 300,- Kč za jeden úkon právní služby (vyjádření žalobce k dovolání žalované) podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a náhrady za daň z přidané hodnoty ve výši 2.169,- Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.). Celkové náklady dovolacího řízení tak činí 13.014, Kč.

Dovolací soud proto uložil žalované povinnost nahradit žalobci náklady dovolacího řízení ve výši 13.014,- Kč do tří dnů od právní moci usnesení k rukám zástupce žalobce (§ 149 odst. 1, § 160 odst. 1, § 167 odst. 2 o. s. ř.).

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

Nesplní-li žalovaná povinnost uloženou tímto rozhodnutím, může se žalobce domáhat výkonu rozhodnutí.

V Brně dne 5. června 2012

JUDr. Jiří Spáčil
předseda senátu